

Створення репозитаріїв надає бібліотекам ВНЗ низку переваг, серед яких: надання ученим оперативного та зручного доступу до світових наукових інформаційних ресурсів, підвищення престижу та рейтингу навчального закладу і його науковців шляхом інформаційного представлення їхніх наукових здобутків, зростання цитувань вітчизняних наукових праць.

Отже, формування в бібліотеках ВНЗ відкритого інформаційного простору, можливість доступу до різних типів та видів інформації, їх комплексне поєднання, сприяє створенню гнучкої інфраструктури інформаційного забезпечення професорсько-викладацького складу та студентів, успішному задоволенню їх інформаційних потреб і запитів, поширенню сучасного спектру послуг і сервісів на допомогу навчальній та науково-дослідній діяльності ВНЗ.

Література:

1. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства: Монографія / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. Б-ка України ім. В.І. Вернадського. — К.: НБУВ, 2011.-248 с.
2. Шрайберг Я. Роль бібліотек у забезпеченні доступу до інформації та знань в інформаційному віці // Вища школа. - 2007.- №4. — С.60
3. Кузьмінська О.Г. Інституційний репозитарій як складова електронної бібліотеки сучасного ВНЗ / О.Г. Кузьмінська. — Режим доступу: <http://www.ukrreti.com/firstforum/m19.html>. — Назва з екрана

У статті розглядаються сучасні інформаційні ресурси та сервіси бібліотеки вищого навчального закладу. Представлена загальна характеристика можливостей застосування новітніх технологій у бібліотеках ВНЗ у процесі навчальної та науково-дослідної діяльності.

Ключові слова: освіта, бібліотека ВНЗ, сучасні бібліотечно- інформаційні ресурси.

В статье рассматриваются современные информационные ресурсы и сервисы библиотеки высшего учебного заведения. Представлена общая характеристика возможностей применения новейших технологий в библиотеках ВУЗа в процессе учебной и научно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: образование, библиотека ВУЗа, современные библиотечно- информационные ресурсы.

In this article considered modern informative resources and services of library in university. General description of possibilities of application of the newest technologies is presented in the libraries of university in the educational process and research activity.

Keywords: education, library of institute, modern-informative resources of library.

УДК 378

В.П. Король, В.М. Глуханюк
м. Вінниця, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми. На сучасному етапі науково-технічного прогресу діяльність людини, спрямована на підвищення комфортності її існування, одночасно стає потенційним джерелом формування численних шкідливих і небезпечних факторів нового антропогенного середовища існування. Стрімкі темпи соціально-економічного прогресу зумовлюють зростання ризику та надзвичайних ситуацій у природній, соціальній і техногенній сферах. Кризові тенденції з безпеками глобального масштабу актуалізують зростання значущості проблем, пов'язаних із безпекою життєдіяльності. Особиста й суспільна безпека перестає бути справою виключно фахівців-професіоналів і стає нагальною проблемою кожної людини.

Усвідомлення необхідності забезпечення особистої, національної і глобальної безпеки, знайшовши своє відображення у Концепції сталого розвитку, прийнятій на конференції ООН у Ріо-

де-Жанейро (1992 р.) і підтриманій у Йоганнесбурзі (2002 р.), надалі не може обмежуватись лише реалізацією заходів у нормативно-правовому, організаційно-технічному та освітньому полі.

Безпека навколишнього середовища має стати пріоритетною метою і внутрішньою потребою кожної особистості, суспільства, цивілізації. Дедалі очевиднішою стає необхідність розвитку нового світогляду, системи ідеалів і цінностей, створення суспільства, держави та світового співтовариства безпечного типу. Одним із найефективніших шляхів досягнення цього стає формування відповідної культури, що враховує специфіку діяльності людини в умовах досягнення меж зростання безпечного перетворення середовища існування, а саме культури цивільного захисту як основи існування й найважливішої ознаки сучасної цивілізації.

Важливо зауважити, що для сучасного рівня розвитку промислових і соціальних технологій уже недостатньо просто високого рівня дотримання правил безпеки, оскільки наразі наявна потреба не тільки в знаннях, уміннях і навичках забезпечення цивільного захисту, а й безпечної реалізації будь-якого виду діяльності, розуміння цілей і наслідків своїх дій для суспільства і навколишнього природного середовища. Тому найважливішою метою освітнього процесу в галузі цивільного захисту та безпеки стає формування у майбутніх фахівців мислення, заснованого на глибокому усвідомленні головного принципу – безумовності пріоритетів безпеки під час вирішення будь-яких професійних і особистісних завдань.

Усе це актуалізує і загострює необхідність удосконалення освітнього процесу, зокрема у вищій школі, зумовлюючи розробку програм підготовки фахівців, здібних кваліфіковано вирішувати завдання раціонального формування техносфери у майбутньому, що забезпечить прийнятні для людини та природних екосистем умови існування.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Тенденції, що відображають питання спеціальної підготовки в галузі техносферної безпеки та захисту довкілля, висвітлені в роботах С. Белова, Н. Гарнагіної, В. Девісілова, Н. Занько, А. Ільницької, П. Кукіна, Є. Підгірних, Н. Пономарьова, О. Русака, Н. Сердюка, М. Сулли та ін.

Про формування культури цивільного захисту і безпеки життєдіяльності наголошують науковці Ю. Воробйов, М. Зоріна, І. Немкова. Про формування культури безпеки йдеться в працях С. Данченка, Ю. Іванова. Поняття «культури особистої безпеки» є предметом наукових досліджень В. Мельника, В. Мошкіна; «масової культури безпеки» – В. Ляшка, А. Снегірьова.

Проте, нині накопичений у педагогіці та суміжних з нею науках теоретичний і фактичний матеріал з розглядуваної проблеми ще недостатній для вирішення потреби суспільства у фахівцях з високим рівнем культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, оскільки науково-технологічні основи її формування розроблені ще не у повному обсязі. У діючій системі навчання з питань цивільного захисту існує низка протиріч, що пов'язані з відсутністю науково обґрунтованої та експериментально перевіреної системи навчання у вищих педагогічних навчальних закладах.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності формування культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності у студентів вищої школи; розкритті особливостей навчання та підготовки населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Формування культури цивільного захисту і безпеки життєдіяльності сприяє становленню особистості фахівця у будь-якій галузі виробництва, готового діяти у непередбачуваних (у тому числі небезпечних та екстремальних) умовах, який прагне до постійного самовдосконалення і реалізації нових можливостей. Культура безпеки життєдіяльності як певний стан розвитку людини характеризується безпечним ставленням до питань трудової та практичної діяльності.

Дослідження проблеми забезпечення безпеки життєдіяльності особистості, суспільства, нації з позицій культурологічного підходу доводить, що формування культури цивільного захисту і безпеки життєдіяльності є головним, системоутворюючим фактором становлення людини, майбутнього фахівця, повноцінного суб'єкта як особистості безпечного типу в суспільстві, що стрімко розвивається.

Поняття «культура цивільного захисту і безпеки життєдіяльності» складається з таких смислових елементів, як культура, професійна культура, специфічні знання, уміння, навички, що

сприяють забезпеченню безпеки одержуваної професії і визначають її сутнісні характеристики [1; 4]. Як самостійний феномен, «культура цивільного захисту та безпека життєдіяльності» — це сукупність позицій, цінностей і зразків поведінки, які віддзеркалюють ставлення фахівця до професійного простору і містять вимір безпеки професії (діяльності). З одного боку, культура безпеки життєдіяльності має властивість «загальності» й обов'язковим чином присутня в усіх без винятку сферах життєдіяльності людини як невід'ємний компонент її повсякденної поведінки, виступаючи частиною базової культури особистості [2]. З іншого боку, культурі безпеки життєдіяльності характерна особливість, що виявляється в обов'язковій присутності в усіх без винятку видах професійної культури у формі компетентності забезпечення безпеки діяльності фахівця (як запорука і гарантія безпеки в різних галузях виробничої діяльності людини).

Отже, культура цивільного захисту та безпеки життєдіяльності зумовлює суб'єктивну готовність використовувати наявні у людини можливості (знання, уміння, навички й особистісні якості) для безпечної реалізації себе у повсякденному житті і професійному середовищі.

Культура цивільного захисту і безпеки життєдіяльності орієнтована на розвиток самовизначення особистості, індивідуальних, духовних, пізнавальних здібностей, самореалізацію у процесі навчання, що передбачає оволодіння системою не тільки наукових знань, а й гуманістичних ідеалів, цінностей, переконань, способів діяльності у надзвичайних ситуаціях природного, техногенного характеру, автономного існування людини в природних умовах, при наданні першої медичної допомоги тощо.

Процес навчання в галузі цивільного захисту (ЦЗ) має бути безперервним: починатися з дитинства і тривати впродовж усього життя людини. Підготовку населення з питань ЦЗ проводять диференційовано, тому його умовно поділяють на категорії:

- керівний склад органів управління у сфері цивільного захисту;
- особовий склад невоєнізованих формувань цивільного захисту та аварійно-рятувальних служб (АРС);
- робітники і службовці, які не входять до складу формувань ЦЗ;
- населення, яке не зайняте у сфері виробництва та обслуговування;
- учні та студенти.

Підготовку, організаційно-методичне забезпечення кожної категорії населення здійснюють відповідно до постанови КМУ від 26.07.2001 р. № 874 та наказу МНС від 23.04.2001 р. № 97.

Підготовку студентів, курсантів, учнів і вихованців закладів освіти організовують та здійснюють відповідно до функціональної освітньої підсистеми «Навчання з питань безпеки життєдіяльності» ЄСЦЗ за програмами, затвердженими МОН України і погодженими в МНС.

Позашкільну освіту з формування здорового способу життя, вирішення завдань безпеки, набуття дітьми навичок і досвіду із самозахисту та рятування, взаємодії з аварійно-рятувальними службами здійснюють у клубах юних рятувальників, осередках громадських військово-патріотичних об'єднань, центрах туризму, палацах, будинках дітей та юнацтва та інших позашкільних закладах.

У загальноосвітніх навчальних закладах таке завдання виконується під час вивчення курсу «Основи життя і здоров'я учнів» та розділу навчального плану «Основи цивільного захисту», який традиційно завершується «Днем Цивільного захисту».

Метою проведення Дня ЦЗ є:

- Закріплення здобутих теоретичних знань про небезпеки, що можуть трапитись, про їхні причини і наслідки для людей і навколишнього середовища та відпрацювання практичних дій з особистої безпеки і захисту учнів під час виникнення надзвичайних ситуацій.
- Практичне відпрацювання учнями та педагогічним і обслуговуючим персоналом навчального закладу дій за планами реагування на надзвичайні ситуації;
- Формування і розвиток в учнях морально-психологічних якостей: мужності, витримки, ініціативи, здатності до взаємної виручки під час небезпеки, впевненості в ефективності заходів,

що здійснюються єдиною державною системою запобігання та реагування на надзвичайні ситуації.

«День ЦЗ» є завершальним етапом щорічного навчання учнів з курсів «Основи безпеки життєдіяльності» (комплексу занять «Охорона життя і здоров'я учнів») та розділу навчального плану «Основи цивільного захисту». Під час якого закріплюються отримані теоретичні знання про небезпеку, що може виникнути на відповідній території та відпрацьовуються практичні дії з особистої безпеки й захисту учнів у разі надзвичайних ситуацій.

При плануванні Дня ЦЗ треба враховувати той факт, що НС (при землетрусах, повенях, зсувах ґрунту та інших) можуть виникати раптово. А тому в перші хвилини і навіть години після НС рятування життя і збереження здоров'я людей здійснюються силами формувань об'єкту (тобто школи, навчального закладу) та самих людей. Зі сказаного виходить, що складання детального плану реагування на НС та його практичне відпрацювання має велике значення для попередження загибелі людей, зменшення матеріальних втрат та шкоди довкіллю.

У перші хвилини після виникнення НС дії учнів та персоналу повинні бути визначенні і виконуватися негайно. Безумовно, у випадку необхідності (аварія з викидом СДОР) учні та персонал повинні бути навчені користуватися засобами індивідуального та колективного захисту, наданню першої медичної допомоги.

Окреме питання – формування морально-психологічних якостей, такі якості як мужність, зібраність, ініціативність дозволяють людині виключити прояв паніки, відчаю, бути особисто впевненою та переконувати інших в обов'язковому рятуванні життя та здоров'я потерпілих, вірити в те, що допомога обов'язково прийде.

Тому дуже важливим завданням для всього педагогічного колективу під час підготовки до Дня ЦЗ є виховання в учнях саме таких якостей, які допоможуть їм бути активними та вижити у надзвичайній ситуації.

В процесі підготовки до Дня ЦЗ учні повинні оволодіти відповідними знаннями та навичками, які їм будуть потрібні при виникненні надзвичайних ситуацій.

День ЦЗ проводиться без порушення навчального процесу в квітні-травні. Час його проведення повинен збігатися з часом проведення занять з ЦЗ та з охорони життя і здоров'я учнів. Доцільність проведення Дня ЦЗ в даний час цього заходу посилюється погодними умовами – плюсова температура, яка дозволяє провести заходи щодо практичного відпрацювання плану реагування на НС, нормативів на свіжому повітрі, на стадіоні та інших завчасно підготовлених об'єктах навчально-матеріальної бази.

Підготовка до Дня ЦО в школі починається за 2 місяці до його проведення з розробки наступних документів:

- наказ директора – начальника ЦЗ школи про підготовку і проведення Дня ЦЗ;
- план підготовки і проведення Дня ЦЗ;
- графік проведення Дня ЦЗ в школі;
- план підготовки та проведення об'єктового тренування в школі;
- схема зв'язку (оповіщення) на випадок виникнення НС;
- список робітників школи та членів їх сімей на випадок евакуації при виникненні НС;
- план дій органів управління і сил цивільної оборони школи щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.

Основними заходами, що плануються до «Дня ЦЗ», є:

1. 1. Практичні заходи: зібрання усіх учнів школи, перевірка укомплектованості й оснащеності невоєнізованих формувань ЦЗ, приведення в готовність захисної споруди (якщо вона є), відпрацювання прийомів користування засобами індивідуального захисту, проведення протипожежних, світломаскувальних, герметизаційних та евакуаційних заходів, відпрацювання практичних дій відповідно до Плану дій органів управління і сил цивільної оборони школи щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру знезараження територій, будинків, майна тощо.

2. Навчально-методичні заходи: практичні, класно-групові заняття, семінари, бесіди, вікторини і відкриті уроки із залученням до їхнього проведення фахівців екологічної, пожежної, санітарно-епідеміологічної служб і працівників управління з надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення;

3. Агітаційно-пропагандистські заходи: огляди-конкурси, радіогазети, стінна преса, демонстрація кінофільмів, відеофільмів, виставки, відновлення навчально-матеріальної бази;

4. Спортивні заходи: спортивні змагання, естафети, тренування.

Педагогічний колектив та обслуговуючий персонал навчального закладу бере активну участь у підготовці і проведенні заходів Дня ЦЗ. У школі комплектуються невоєнізовані формування, з ними відпрацьовується комплекс евакуаційних заходів щодо уточнення евакуаційних списків, уточнюються місця посадки на транспорт або місця формувань піших колон, визначається розміщення людей у заміській зоні та інші питання.

Заздалегідь до проведення Дня ЦЗ з педагогічним колективом та обслуговуючим персоналом школи обговорюється питання щодо оповіщення і збору, уточнюються дії під час виникнення НС відповідно до плану, а також перевіряється готовність невоєнізованих формувань до дій за призначенням. Керівник навчального закладу у зручний для педагогічного колективу час вислуховує доповіді посадових осіб з уточненими розрахунками, заявками на отримання майна для проведення основних заходів.

На інформаційному стенді закладу вивішується оголошення щодо проведення Дня ЦЗ.

Підготовка до Дня ЦЗ в навчальному закладі ведеться на плановій основі. План підготовки та проведення Дня ЦЗ складається як і наказ за 2 місяці до дня проведення заходу і має три частини:

- заходи щодо підготовки до Дня ЦЗ;
- заходи щодо проведення Дня ЦЗ;
- підбиття підсумків проведення Дня ЦЗ.

План затверджує начальник ЦО школи, підписує начальник штабу ЦО.

Таблиця 1

Приклад плану проведення дня Цивільного захисту

№ з/п	ЗАХОДИ	Час проведення	Хто проводить	Відмітка про виконання
Заходи щодо підготовки до проведення дня ЦЗ				
1.	Вивчення адміністрацією школи, вчителями нормативних документів МОНУ, управління освіти з питань підготовки учнів за програмою «ЦЗ» і планів на мирний та воєнний час.	Лютий	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Викладачі ОБЖ, «Захисту Вітчизни»	
2.	Розглядання на засіданні педагогічної ради питання «Про стан ЦЗ в школі і завдання педагогічного колективу, з підготовки Дня ЦЗ».	Лютий	Начальник ЦЗ школи	
3.	Інструктивно-методичні заняття членів загальношкільної комісії та підкомісій по вивченню суддівської документації з проведення Дня ЦЗ.	Березень	Нач. ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Викладачі ОБЖ, «Захисту Вітчизни»	
4.	Запрошення представників відділу з МНС, екології, пожежної частини, санепідемстанції, охорони праці для участі в проведенні Дня ЦЗ. Призначення осіб, відповідальних за їх зустріч і супровід.	Березень – квітень	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Класні керівники	
5.	Відпрацювання порядку і послідовності (сценарію) Дня ЦЗ членами загальношкільної комісії та підкомісій.	Березень	Нач. ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи	

			Класні керівники	
6.	Організація та здійснення контролю за якістю занять і тренувань з ЦЗ у початкових (2-4), основних (5-9) та старших (10-11) класах в період підготовки до Дня ЦЗ.	Січень – квітень	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Викладачі ОБЖ, «Захисту Вітчизни»	
7.	Завершення підготовки педагогічного складу і технічного персоналу.	Квітень	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи	
8.	Організація і проведення занять та тренувань з особами, які призначені на пункт видачі протигазів.	Березень – квітень	Начальник штабу ЦЗ	
9.	Перевірка і підготовка майна ЦЗ, яке буде використовуватися під час проведення Дня ЦЗ.	Квітень	Начальник штабу ЦЗ Заступник директора з МТЗ	
10.	Виготовлення найпростіших засобів захисту органів дихання, заготовка матеріалів для проведення практичних заходів в День ЦЗ.	Січень – квітень	Начальник штабу ЦЗ Заступник директора з МТЗ	
11.	Організація і перевірка протипожежного захисту (ППЗ).	Березень	Заступник директора з МТЗ	
12.	Розробка суддівських документів і особистих планів (пам'яток для членів журі, класних керівників по проведенню змагань, естафет і конкурсів).	Лютий – березень	Начальник штабу ЦЗ школи Голова комісії Вчитель фізкультури Класні керівники	
13.	Організація і проведення заходів з пропаганди ЦЗ; питань забезпечення життєдіяльності людини; завдань ЦЗ; занять зі школярами з тематики «Навколишнє середовище», «Екологічні проблеми»; організація і демонстрація кінофільмів на тему «Людина в екстремальних ситуаціях».	Січень – квітень	Начальник штабу ЦЗ Викладачі ОБЖ, «Захисту Вітчизни»	
14.	Висвітлення заходів ЦЗ у стінних газетах, доповідях, бесідах тощо; організація у шкільній бібліотеці виставки книжок, брошур, альбомів з тематики ЦЗ: «Надзвичайна ситуація», «Знай і вмій», «Людина в екстремальній ситуації», «Природа і людина»; обладнання стендів, плакатів про участь учнів у заходах ЦЗ, що проводились у попередні роки; створення (оновлення) загальношкільного «Куточка ЦЗ», змістове оформлення в ньому матеріалів щодо сигналів оповіщення ЦЗ, характерних для населеного пункту, і дій учнів за відповідних умов; підготовка наочної агітації, плакатів, схем, необхідних для проведення заходів Дня ЦЗ.	Березень – квітень	Начальник штабу ЦЗ Класні керівники	
15.	Удосконалення навчально-матеріальної бази ЦЗ школи: упорядкування кабінету (класу) ЦЗ; підготовка до змагань навчального містечка ЦЗ, спортмайданчиків, а також шкільних захисних споруд; отримання майна ЦЗ, потрібного для організації навчального процесу з ЦЗ; організація виготовлення макетів захисних споруд і приладів, а також найпростіших засобів захисту органів дихання; упорядкування і перевірка, налагодження технічних засобів навчання і пропаганди ЦЗ в школі. Отримання необхідних учбових кінофільмів.	Січень – квітень	Заступник директора з МТЗ Вчитель фізкультури Викладачі ОБЖ, «Захисту Вітчизни» Класні керівники	

16.	Збір керівного складу ЦЗ, педагогічного та технічного персоналу школи. Заслуховування доповідей про готовність до Дня ЦЗ.	Квітень	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи	
Проведення Дня ЦЗ				
1.	Відкриття Дня ЦЗ, проведення загальношкільної лінійки за участю учасників установ, які запрошені, батьків.	Згідно графіку дня ЦЗ	Начальник ЦЗ школи Заступник директора з виховної роботи	
2.	Відкриті уроки за програмою ЦЗ в 2-7 класах, а також заняття з медико-санітарної підготовки, відповідно до навчальної програми.	Згідно графіку дня ЦЗ	Викладач ОБЖ Класні керівники	
3.	Організація зустрічей учнів з запрошеними особами. Організація їх виступів.	Згідно графіку дня ЦЗ	Заступник директора з виховної роботи Класні керівники	
4.	Організація і відвідування виставки «Навколишнє середовище і людина», технічної творчості учнів. Огляд-конкурс фотогазет, листівок, плакатів на тему: «Захист людини у НС».	Згідно графіку дня ЦЗ	Заступник директора з виховної роботи Класні керівники	
5.	Відпрацювання дій учнів, постійного складу школи по ввідним, відповідно до варіантів можливої обстановки на території школи при виникненні НС техногенного та природного характеру.	Згідно графіку дня ЦЗ	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Класні керівники	
6.	Завершення робіт по приведенню в готовність захисних споруд, підвалів, протирадіаційних укриттів, виготовлення простіших засобів захисту органів дихання, проведення протипожежних і евакуаційних заходів щодо захисту особового складу.	Згідно графіку дня ЦЗ	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи	
7.	Проведення вікторини з теми: «Основи поведінки учнів у НС» (2-9 кл.), з теми: «Захист учнів у НС» (10-11 кл.).	Згідно графіку дня ЦЗ	Класні керівники Члени підкомісії	
8.	Проведення комбінованих естафет з елементами виконання нормативів, контрольних питань програми ЦЗ.	Згідно графіку дня ЦЗ	Загальношкільна комісія, підкомісія Класні керівники	
9.	Екскурсія учнів на підприємства для ознайомлення з захисними спорудами і навчальними (консультативними) пунктами ЦЗ.	Згідно графіку дня ЦЗ	Загальношкільна комісія, підкомісія Класні керівники	
10.	Освітлення ходу і результатів проведення заходів Дня ЦЗ за допомогою засобів, які знаходяться у розпорядженні школи.	Згідно графіку дня ЦЗ	Начальник ЦЗ школи Начальник штабу ЦЗ школи Голова підкомісії	
Підведення підсумків Дня ЦЗ				

Одночасно з Планом підготовки і проведення Дня ЦЗ в школі готується План підготовки та проведення об'єктового тренування.

Головне завдання Плану – підготувати органи управління до дій в умовах повної або часткової евакуації учнів та персоналу, надати їм необхідні практичні навички у здійсненні маршу містом у визначений район.

План повинен передбачати проведення таких заходів як:

- розгортання роботи евакокомісії;
- організоване виведення зі школи учнів та персоналу за розробленими схемами по поверххах із використанням запасних виходів, а за необхідності – вікон перших поверхів;
- збір учнів та постійного складу на шкільному майданчику;
- винесення документів та матеріальних цінностей, їх охорона;

– формування колони та рух містом. Виставлення постів регулювання по маршруту руху шкільної колони.

Під час проведення об'єктового тренування проводиться облік учнів та персоналу школи, складаються списки евакуйованих. Відпрацьовується розташування людей в пункті тимчасового розміщення.

Методика проведення Дня ЦЗ

У день проведення Дня ЦЗ до початку занять з педагогічним колективом та обслуговуючим персоналом школи обговорюються питання оповіщення і збору, уточнюються та доводяться до виконавців дії за призначенням.

Заслуховування доповідей посадових осіб з уточненими розрахунками, заявками на одержання майна для основних заходів «Плану дій у разі надзвичайних ситуацій» директор школи проводить у зручний для педагогічного колективу час.

Головна умова успішного проведення Дня ЦЗ – його насиченість практичними заходами у формі змагань, що викликають жвавий інтерес учнів і сприяють поглибленню практичних навичок, а також необхідними заходами забезпечення безпеки учасників і медичного контролю.

Теоретичні заняття повинні загострити інтерес учнів до практичних заходів, набуття практичних навичок.

На першому заході лінійці і мітингу доцільно надавати слово представникам підрозділів МНС, екослужби, служби захисту тварин і рослин. Також бажано довести план проведення Дня ЦЗ, оголосивши час готовності стінгазет, час початку практичних занять. На відкриті уроки з питань ОБЖ та ЦЗ необхідно запросити ветеранів ЦЗ. Теми відкритих уроків завчасно відпрацьовуються з урахуванням підсумків навчального року та підсумків проведення попереднього Дня ЦЗ; тематика відкритих уроків завчасно доводиться до запрошених ветеранів.

За добу до Дня ЦЗ на інформаційному стенді закладу вивішується оголошення про час проведення кожного заходу та список осіб, відповідальних за їх виконання. При наявності вивішується графік проведення Дня ЦЗ.

Про початок Дня ЦЗ оголошується по шкільному радіо (при його наявності), а викладачі на початку першого уроку в класах повідомляють інформацію про заходи, що проводяться в навчальному закладі, та ступінь участі в них учнів.

Залежно від тематики й обсягів навчання з ОБЖД і ЦЗ можна планувати і проводити такі заходи:

1. У початкових класах:

Вікторини, рольові ігри з ОБЖД, змагання до програми яких включаються від однієї до декількох вправ, тренування, відпрацьовуються дії за сигналами оповіщення в разі надзвичайних ситуацій; заходи можуть закінчуватися переглядом відеоматеріалів, присвячених питанням цивільного захисту.

2. У середніх класах:

Вікторини з ЦЗ, відкриті уроки, змагання, естафети у класах і групах паралельних класів; учні 6-7 класів активно беруть участь в оперативному випуску стінних газет, що розповідають про заходи й переможців, використовуючи накопичені матеріали, оформлюють фотовітрини, фотоальбоми.

3. У старших класах:

Змагання зі складання нормативів ЦЗ, семінари з обговоренням підготовлених рефератів, практичні заняття з виконання ситуаційних завдань.

За рішенням директора визначені класи організовують екскурсію на курси ЦЗ, відвідують захисні споруди, знайомляться з організацією ЦЗ одного з підприємств і практичними заходами щодо захисту тварин і рослин від впливу НС.

Учні 10-х класів у підготовчий період і в ході проведення заходів готують і озвучують за допомогою магнітофону, радіогазету «Знай і вмій» та організовують інші змістовні радіопередачі під час перерв, а також беруть участь у суддівстві вікторин та естафет у молодших і середніх класах.

Висновки. Отже, освіта та виховання у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності мають забезпечити формування нового мислення, цілісного знання, практичного вміння, необхідного для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави. Культура цивільного захисту та безпеки життєдіяльності виступає структурним компонентом базової культури особистості і є невід'ємною складовою професійної культури, який не успадковується, а формується, усвідомлюється в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. Ефективність формування культури безпеки життєдіяльності можлива за певних педагогічних умов, визначення та обґрунтування яких стане предметом наших подальших наукових пошуків з проблеми дослідження.

Література:

1. Береговой Г. Т. Психологические основы обучения человека готовности к действиям в экстремальных условиях / Г. Т. Береговой, Г. А. Пономоренко // Вопросы философии. – №1. – 1983. – С. 45-49.
2. Зоріна М. О. До проблеми визначення актуальності й особливостей формування культури цивільного захисту і безпеки життєдіяльності / М. О. Зоріна // Вісник Луганського національного університету. – № 4 (215). – 2011. – С. 198-202.
3. Кодекс цивільного захисту України. Сайт Верховної ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
4. Мельник В. І. Безпека особи, як категорія політичної науки та суспільно-політичне явище / В. І. Мельник // Політична наука в Україні : стан і перспективи. – Львів : ЦПД, 2008. – С. 69-73.
5. Міхеев Ю. В. Цивільний захист. [Електронний ресурс] : Навчальний посібник / Ю. В. Міхеев, Д. В. Зеркалов, О. В. Землянська. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – 233 с.

У статті обґрунтовано необхідність формування культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; розглянуто структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний) культури цивільного захисту студентів; визначено критерії та показники оцінки рівня сформованості культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; розкрито особливості навчання та підготовки до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: цивільний захист, культура цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, структурні компоненти культури цивільного захисту.

УДК371.132:811.111

О.Л. Бережко
м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Постановка проблеми. Технологічний прогрес сприяє стрімким змінам у суспільстві, які, у свою чергу, зумовлюють виникнення нових вимог до освіти. Оскільки на цьому етапі головною навчально-виховною метою є створення умов для розвитку і самореалізації особистості та забезпечення високої якості освіти, безсумнівно, набуло актуальності питання вдосконалення професійних знань, умінь та навичок викладачів, які безпосередньо відповідають за підвищення ефективності навчання та організацію навчального процесу і від професіоналізму котрих залежить безпека людей.

Наука і техніка випереджають час, тому поряд з гармонійним розвитком усіх професійно важливих компетентностей педагога, гостро постало питання вдосконалення його технологічної компетентності. Отже, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації викладачів, зокрема філологів, що працюють у високотехнологічній авіаційній галузі, повинна набути